

ХАРЧОВАЯ БЯСПЕКА СТАНОВІЦА ГЛАБАЛЬНОЙ ПРАБЛЕМАЙ

Санкцыйны «бумеранг» вяртаецца

Сітуацыя з харчовай бяспекай у шэрагу краін абвастраецца — такая глабальная тэндэнцыя адзначаецца ў красавіцкім абнаўленні праекта Food Security, які вядзе Сусветны банк. Аўтары праекта падкрэсліваюць, што асноўнай крыніцай рызыкі з'яўляецца гандлёвая палітыка краін-экспарцёраў, якія ўводзяць усё больш абмежаванняў на пастаўкі харчавання, паведамляе expert.ru.

Аб росте сусветных цен на прадукты харчавання паведамляў не толькі Сусветны банк, але і ААН. «У красавіку 2024 года значэнне індэкса харчовых цен FAO склала 119,1 пункта, што на 0,3 пункта (0,3 %) вышэй за сакавіцкі паказчык: зніжэнне значэння індэкса цен на цукар і малочную прадукцыю не дазволіла поўнаасцю кампенсаваць рост значэння індэкса цен на мяса і ў меншай ступені на алеі і збожжавыя», — адзначаецца ў дакладзе. У красавіку індэкс рос другі месяц запар пасля сямімесячнага зніжэння са жніўня 2023-га да сёлета года лютага.

Інфляцыя цен на прадукты харчавання перавышае пяць працэнтаў у больш чым палове (57,1 %) краін з нізкім узроўнем даходу, у 63,8 % краін з даходам, ніжэйшым за

сярэдні, у 33 % краін з даходам, вышэйшым за сярэдні, і ў 12,7 % краін з высокім узроўнем даходу. У топ-5 дзяржаў з найбольш высокімі тэмпамі намінальнай харчовай інфляцыі ўвайшлі Аргенціна (308 % у гадавым супастаўленні), Зімбабвэ (101 %), Турцыя (71 %), Венесуэла (59 %) і Ліван (51 %).

Гандлёвая палітыка, як правіла, развіты дзяржаў з'яўляецца асноўнай крыніцай рызыкі для стабільнасці сусветных цен на прадукты харчавання, канстатуецца ў Сусветным банку. Краіны актыўна выкарыстоўвалі гандлёвыя абмежаванні для задавальнення ўнутраных патрэб. Па стане на канец красавіка 16 дзяржаў увялі 22 забароны на экспарт прадуктаў харчавання, а 8 краін — 15 мер, якія абмяжоўваюць пастаўкі. У іх

ліку Афганістан (забарона на экспарт пшаніцы), Алжыр (забарона на экспарт цукру, алею, пшаніцы), Аргенціна (прадукцыя з соі), Бангладэш (рыс), Ліван (перапрацаваная садавіна і гародніна, мучныя прадукты, цукар).

Але найбольш санкцый па палітычных матывах уведзена ў дачыненні да расійскай і беларускай прадукцыі. Цяпер дзейнічае забарона з боку шэрагу заходніх краін на пастаўкі расійскіх рысу, сланечнікавага алею і шроту, пшаніцы, ячменю і кукурузы, уведзены пошліны на экспарт соевых бабоў. У дачыненні да Беларусі таксама ўведзена забарона на пастаўкі шэрагу тавараў. Сярод іх — пшаніца, жыта, ячмень, авёс, кукуруза, грэчка, проса, трыцікале, насенне рапсу, сланечніку, бураковыя жамерыны, макуха, рапсавы шрот.

У цэлым рост цен на прадукты харчавання выкліканы не глабальным дэфіцытам, а нераўнамерным размеркаваннем прадукцыі на фоне ўзброенага канфлікту, лагістычных праблем, якія пашыраюцца, і

крытычна нізкім узроўнем даходаў у асобных краінах, адзначаюць эксперты. Інфляцыйныя працэсы, якія бесперапынна адбываюцца ў сусветнай эканоміцы, і ўскладнены лагістычных ланцужоў цягнуць уверх сабекошт вытворчасці прадуктаў харчавання.

У выніку па стане на канец красавіка сусветныя запасы той жа пшаніцы скараціліся да васьмігадовага мінімуму. Гэта ў першую чаргу звязана са змяншэннем запасаў пшаніцы ў Індыі, якія, паводле прагнозаў, зменшацца на 2,1 млн тон — да 6,9 млн тон —

з-за больш высокіх тэмпаў спажывання, чым меркавалася раней. У цэлым сусветныя запасы скараціліся на 39 млн тон у параўнанні з іх пікавым значэннем у 2019—2020 гадах.

Згодна з Глобальным дакладам аб харчовых крызісах (GRFC), летась звыш 280 мільёнаў чалавек у 59 краінах і тэрыторыях адчуваць высокую ўзровень голаду, што на 24 мільёны больш, чым у папярэднім годзе. Адна з прычын беспаспяховай рэалізацыі праграм барацьбы з голадам — глабальны рост цен на прадукты.

ЕС ВА ЎРОН ЭКАЛОГІІ ПАШЫРАЕ ЗДАБЫЧУ МЕДЗІ Ў ШВЕЦЫІ

Медзь, літый, кобальт — у спісе 34 рэдказемельных выкапняў, прызнаных Еўрасаюзам крытычна важнымі. У Бруселі паставілі мэту выйсці на нульвы ўзровень выкідаў CO₂ да 2050 года, паведамляе Euronews. Зялёны, энергетычны і лічбавы пераходы, а таксама распрацоўка сучасных узбраенняў патрабуюць тэхналогій, у якіх задзейнічаны і рэдказемельныя элементы, — адсюль іх безумоўная важнасць і безальтэрнатыўнасць. У гэтай сферы ЕС спажывае каля чвэрці сусветнай сыравіны, вырабляючы самастойна толькі 3 %.

У снежні мінулага года Еўрапейскі парламент прыняў закон «Аб крытычна важных сыравінных матэрыялах», які ўстанаўлівае мэты па перапрацоўцы, ачыстцы, збыце і ўнутранай вытворчасці. Да 2030-га ЕС хоча здабываць не менш як 10 % ад свайго гадавога спажывання крытычна важнай сыравіны і такім чынам знізіць залежнасць ад замежных пастаўшчыкоў.

Сярод прыярытэтных матэрыялаў — медзь. Яе здабыча ў Швецыі супярэчыць інтарэсам саамаў, адзінага карэннага народа Еўропы. У горадзе Элівары група Boliden кіруе медным рудніком, найбуйнейшым у Еўропе. Клас Нільсан, прадстаўнік кампаніі, прызнае ўплыў бізнесу на навакольнае асяроддзе, але падкрэслівае, што Boliden імкнецца звесці яго да мінімуму. «Вядома, мы ўплываем. Але ці павінны мы засноўваць усю нашу кліматычную трансфармацыю на металах, вырабленых на іншых кантынентах?» — задаецца ён пытаннем.

Некаторым мясцовым жыхарам, сярод іх і Катарына, з-за пашырэння горназдабыўной прамысловасці ў рэгіёне прыйшлося пераехаць. «Яны гавораць, што вядуць здабычу дзеля клімату. Гэта глупства, — упэўнена жанчына. — Намрэч яны працуюць, каб генерыраваць даходы. Ніхто не адкрывае шахту, каб выратаваць клімат».

Поўнач Швецыі — месца пражывання саамаў — адзінага карэннага народа ЕС. Прадстаўнікі абшчыны скардзьяца на тое, што здабыча выкапняў і прамысловы развіццё ўшчыльняюць месцы іх пражывання і перашкаджаюць шляхам міграцыі аленяў. «Ім трэба жалеза, медзь ці нешта яшчэ, — кажа аленьвод Ніла Інга. — Ну а мы вымушаны пераязджаць».

Як адзначае Euronews, крытычна важныя металы застаюцца прыярытэтам для ЕС, што можа ўзмацніць канфлікт паміж задачамі так званага энергетычнага пераходу і экалагічнымі праблемамі.

APPLE АБВІНАВАЦІЛІ Ў КРАДЗЯЖЫ ТЭХНАЛОГІЙ

Карпарацыю Apple абвінавацілі ў нядобрасумленным выкарыстанні тэхналогій, якія належаць іншым кампаніям. Аб гэтым паведамляе выданне The Information. Журналісты медыя высветлілі, што Apple гадамі выкарыстоўвала тэхналогіі партнёраў, якія распрацоўваюць і вырабляюць для яе гаджэты. Так, фірма можа эксплуатаваць вытворцаў тэхнікі, з якімі яна заключыла кантракт, і перадаваць іх распрацоўкі іншым партнёрам.

У якасці прыкладу спецыялісты прывялі GT Advanced Technologies, якая ў 2014 годзе сумесна з Apple працавала над стварэннем трываллага дысплея для iPhone. У фірмы назаваліся даўгі амаль на паймільярда долараў, яна аб'явіла аб банкруцтве. Як адзначылі крыніцы, у Apple «скралі» напрацоўкі GT Advanced Technologies і перадалі іншаму партнёру, кітайскай кампаніі Biel Crystal.

Таксама, напрыклад, кітайская фірма SeeYa Technologies атрымала ад Apple напрацоўкі японскай Sony — апошняя распрацавала для амерыканскага IT-гіганта тэхналогію зборкі акулераў Vision Pro. Карпарацыя Ціма Кука перадала інтэлектуальную ўласнасць пасля таго, як Sony адмовілася пашыраць адпаведную вытворчасць.

Пры гэтым аўтары The Information адзначылі, што права на перадачу тэхналогій трэцім асобам замацавана ў дагаворы. Таму фармальна Apple мае поўнае права забіраць у партнёраў іх напрацоўкі і перадаваць іншым. У пачатку красавіка кампанія Apple папрасіла Апеляцыйны суд ЗША адмяніць забарону на пастаўку і продаж разумных гадзіннікаў брэнда. Раней карпарацыя забараніла продажы шэрагу мадэляў Apple Watch з-за незаконнага выкарыстання патэнта кампаніі Masimo.

У СТАРАЖЫТНАСЦІ ЛЮДЗІ ТРЫМАЛІ ЛІС ЯК СВОЙСКІХ ЖЫВЁЛ

Навукоўцы мяркуюць, што ў старажытнасці лісы маглі адыграваць тую ж ролю, што ў нашы дні сабакі. Прынамсі для жыхароў Паўднёвай Амерыкі.

Да высновы аб тым, што лісы маглі быць свойскімі жывёламі, археолагі прыйшлі пасля таго, як у аргенцінскай Патагоніі іх астанкі былі знойдзены ў чалавечым пахаванні, зробленым каля 1500 гадоў таму. Вынікі даследавання, якое праведзена оксфардскімі навукоўцамі ў супрацоўніцтве з доктарам

Сінціяй Абонай з Інстытута эвалюцыі ў Мендасе (Аргенціна), былі апублікаваны ў часопісе Royal Society Open Science.

Аналіз ДНК жывёлы паказаў, што яна сілкавалася разам са старажытнымі жыхарамі Патагоніі, якія займаліся паляваннем і збіральніцтвам, і жыла разам з імі ў адным паселішчы. Ліса, якая належала да цяпер вымерлага віду Dusicyon avus, была сярэдняга памеру і важыла 10-15 кілаграмаў. Вымерлі гэтыя жывёлы каля 500 гадоў таму, неўзабаве пасля та-

го як канкістадоры завезлі з сабой у Патагонію хатніх сабак. Астанкі яшчэ адной лісы таго ж вымерлага віду былі знойдзены ў значна больш старажытнай магільні, у другой частцы Аргенціны, амаль 10 гадоў таму. Магчыма, гэта таксама была прыручаная жывёла, аднак адпаведны аналіз костак праведзены не быў.

«Гэта вельмі рэдкая знаходка: падобна, людзям з першабытнай абшчыны гэтая ліса была па-сапраўднаму блізкая, — кажа Афелі Лебрасер з Археалагічнай школы Оксфардскага ўніверсітэта. — Не думаю, што сувязь гэтая была чыста сімвалічнай; хутчэй у жывёле сапраўды бачылі блізкага сябра, таварыша».

Астанкі лісы былі знойдзены ў старажытным могільніку Каньяда-Сека ў Аргенціне. Тут некалі жылі групы паляўнічых-збіральнікаў. Раней у старажытных чалавечых пахаваннях па ўсёй Аргенціне і Перу ўжо неаднаразова знаходзілі зубы дзікіх лісіц, з чаго была зроблена выснова аб сімвалічным значэнні гэтай жывёлы для мясцовых абшчын. Аднак выяўленне амаль поўнага шкілета лісы ў чалавечай магільні — для сусветнай археалогіі з'ява вельмі рэдкая.

Падрыхтаваў Захар БУРАК.

